

GENERATIONS

Οι Έλληνες δημιουργοί των δεκαετιών '60-'80 επηρέασαν ανεξίτηλα το εικαστικό αποτύπωμα της ελληνικής πραγματικότητας μέχρι και σήμερα. Υπήρξαν κοινωνοί της νεωτερικότητας, των νέων επαναστατικών ρευμάτων στην τέχνη εκείνη την εποχή και παρά το πολιτισμικό σοκ της Χούντας που έθεσε πριν απ' όλα στο γύψο την αισθητική και την επαφή με τα τεκταινόμενα σε Ευρώπη κι Αμερική, ήταν αναμφίβολα οι πρώτοι που τόλμησαν να βάλουν ένα οριστικό τέλος στην εσωστρέφεια και την ψευδεπίγραφη ελληνικότητα που χαρακτήριζε τότε τα εγχώρια πολιτιστικά δρώμενα.

Συμμετείχαν δυναμικά στην διεθνή εικαστική σκηνή, κυρίως την Ευρωπαϊκή, διαμορφώνοντας μια νέα εικαστική ταυτότητα που γεύτηκε τους καρπούς του Γαλλικού Μάη και σαγηνεύτηκε από την γοητεία την αμφισβήτησης, της ρήξης με την εξουσία, την σεξουαλική επανάσταση, την ανατροπή, την Ουτοπία.

Αυτές οι νέες γενιές καλλιτεχνών, που διέθεταν ένα νέο εικαστικό αφήγημα με τολμηρά πολλές φορές ανοίγματα, αφουγκράστηκαν τα διεθνή ρεύματα, πάλεψαν ανάμεσα στην αφαίρεση και το ρεαλισμό, την μορφή και την αποδόμηση της, την δυναμική της γραφής, το δίλλημα της αφήγησης ή την πλήρη άρνηση της, πειραματίστηκαν με την performance, τον χώρο και την εγκατάσταση, μετέτρεψαν κριτικά τον καταναλωτισμό της κοινωνίας σε τέχνη. Ταυτόχρονα εναντιώθηκαν στον εμπορευματικό χαρακτήρα της τέχνης, το κύκλωμα των γκαλερί, τον ακαδημαϊσμό στις σχολές Καλών Τεχνών.

Στις δεκαετίες που ακολούθησαν, όταν τα άνθη της Επανάστασης μαράθηκαν, επέστρεψε ο μικροαστισμός, ο συντηρητισμός, η κανονικότητα, ο ατομικισμός, το ιδεώδες της ευδαιμονίας και οι κανόνες της αγοράς επεκράτησαν πάνω στην τέχνη με την γιγάντωση του κύρους των γκαλερί. Τα φαινόμενα αυτά, συνοδευόμενα με έναν διάχυτο λαϊκισμό στην πολιτική, αποζητούν από την τέχνη έναν καθαρά διακοσμητικό ρόλο ενώ η νεωτερικότητα θα εξαντληθεί στην παραγωγή εικαστικών προϊόντων που θα ανταποκρίνεται ευχάριστα στην αισθητική της εποχής. Παράλληλα υπάρχει μια γενικευμένη ανάγκη θεσμοποίησης του ρόλου της τέχνης ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες ενός ευρύτερου κοινωνικού πλαισίου. Στην ελληνική τέχνη βέβαια το ευτύχημα ήταν ότι τα φαινόμενα αυτά παρατηρήθηκαν με μια σχετική καθυστέρηση ενώ παράλληλα κάποιοι από τους καλλιτέχνες που δραστηριοποιήθηκαν τις δεκαετίες που προηγήθηκαν στελέχωσαν την ΑΣΚΤ και συνέβαλλαν στην άμεση αποσυντηρικοποίηση της.

Οι νέες γενιές εικαστικών από το 90 μέχρι και σήμερα αναμφίβολα βρέθηκαν μπροστά σε πολλαπλά υπαρξιακά διλήμματα καθώς υπήρχε η αίσθηση ότι όλα έχουν ήδη ειπωθεί πιο πριν από μια γενιά καλλιτεχνών όπου υπήρχε η αίσθηση ότι όλα επιτρέπονται. Παράλληλα η κρίση της τελευταίας δεκαετίας έδρασε καταλυτικά καθώς περάσαμε από το καθεστώς της υπερκατανάλωσης στην αναζήτηση των απαραίτητων για την επιβίωση ενώ παράλληλα οι εικαστικοί θεσμοί ακολουθώντας το πολιτικό σύστημα ανατινάχθηκαν εκ βάθρων.

Κατά την διάρκεια αυτής της μεγάλης μετάβασης γίναμε παρατηρητές μιας συνολικής αναθεώρησης της τέχνης με εικαστικά αποτελέσματα που παραπέμπουν σε όλα τα στάδια της ιστορίας της ξεκινώντας από την τέχνη του ανθρώπου των σπηλαίων μέχρι τις αναφορές στην χρήση της πιο υπερσύγχρονης τεχνολογίας.

Παρατηρήθηκε η ανασύσταση της performance ως εργαλείο προσέγγισης, η εκτεταμένη χρησιμοποίηση της έννοιας του αρχείου, οι διευρυμένες δυνατότητες που δίνει το βίντεο, η εκμετάλλευση της δύναμης των εικόνων στην εποχή μας, η σημασία της πληροφορίας και της έννοιας του παρόντος, η επαναδιαπραγμάτευση του χώρου και της εγκατάστασης. Η έννοια της διαδικασίας παραγωγής ενός έργου τέχνης από σημείο προβληματισμού των παλαιότερων γενιών γενικεύτηκε και έγινε κανόνας από τους νέους εικαστικούς. Δίνεται ακόμα μεγαλύτερη σημασία σε κάθε είδους υλικά και της αίσθησης που αποπνέουν, υπάρχει έμφαση στο πρωτογενές συναίσθημα, τα σύμβολα, στην ωμή ενίοτε ευθεία καταγραφή των καταστάσεων.

Την ίδια στιγμή παρατηρείται μια μίμηση κατακτήσεων και πειραματισμών των παλαιότερων σε όσα προαναφέρθηκαν στο πλαίσιο μιας επαναδιατύπωσης με πιο σύγχρονους όρους. Αν στην πρώτη γενιά καλλιτεχνών διαπιστώνεται μια περισσότερο ποιητική ή επαναστατική θεώρηση των πραγμάτων που έχει ως αποτέλεσμα μια εννοιολογική καταγραφή και εμμονή στο ουσιώδες η δεύτερη γενιά χρεώνεται από την μια πλευρά μια ενστικτώδη αποτύπωση της ματαιότητας και της μελαγχολίας των καιρών μας, αλλά και από την άλλη μια αναρχική πολυφωνική ζωντανία γεμάτη φαντασία.

ΥΓ. Ιδιαίτερης μνείας αξίζει η Δημοτική Πινακοθήκη Μαλεβιζίου και το Οινοποιείο Διγενάκη που αναλαμβάνουν να προάγουν και στην περιφέρεια σύγχρονα εικαστικά δρώμενα όπως αυτή την πρωτοβουλία της Ομάδας ΔΙΠΟΛΑ καθώς και στην πολύτιμη συμβολή της Γκαλερί Λόλα Νικολάου και την ευγενική παροχή της Roma Gallery.

Ευθύμης Λαζόγκας (Πανεπιστήμιο της Σορβόνης – Paris I-Panthéon – Διδάσκων Ιστορίας της Τέχνης, ΑΣΚΤ, Μεταπτυχιακό Εικαστικών Τεχνών, επιμελητής εκθέσεων).